

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ЕКСПЕРИМЕНТАЛНОТО МАШИННО ПРЕБРОЯВАНЕ

1. ОБЩИ БЕЛЕЖКИ. Експериментът беше проведен на 6 ноември 2016 г., след приключването на изборния ден, като бяха извършени по 2 машинни преброявания на бюлетините от 5 избирателни секции, както следва:

- Секция 244604028
- Секция 244604030
- Секция 244604031
- Секция 244604033
- Секция 244604034

2. ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТТА на машинното преброяване в отделните секции е, както следва:

- Секция 244604028 – 30 минути за 403 бюлетини
- Секция 244604030 – 33 минути за 357 бюлетини
- Секция 244604031 – 11 минути за 247 бюлетини
- Секция 244604033 – 47 минути за 467 бюлетини
- Секция 244604034 – 30 минути за 515 бюлетини

Общо бяха преброени два пъти 1989 бюлетини на 2 часа и 31 минути със средна скорост 26,34 бюлетини за минута или 1580,66 бюлетини за час. Това е малко над 50% от технологичните възможности на машините – 50 бюлетини за минута или 3000 бюлетини за час. Главен фактор за скоростта на преброяването беше натрупването на опит в експеримента. При последната преброена секция скоростта почти се изравни с технологичните възможности на машината, като достигна близо 45 бюлетини в минута. **Тази е и достижимата скорост на преброяване при провеждане на експеримента в широки мащаби.**

3. РАЗЛИКИ МЕЖДУ ДВЕТЕ ПРЕБРОЯВАНИЯ. В 3 от петте случая при двете преброявания бяха отчетени **различен брой бюлетини.**

- Секция 244604028 – 402 и 403 бюлетини при реален брой 403.
- Секция 244604033 – 467 и 463 бюлетини при реален брой 467.
- Секция 244604034 – 514 и 515 бюлетини при реален брой 515.

В два от случаите (секции 244604028 и 244604034) грешката е при **първото преброяване** и се дължи на това, че по веднъж и в двата случая машината „захапва“ едновременно две бюлетини, а сканира само едната от тях. В третия случай (секция 244604033) грешката е при **второто преброяване и е 4 бюлетини**, които са пропуснати, отново поради едновременно поемане на повече от една

бюлетина. Наличието на такива грешки в 3 от 10 направени преброявания категорично показва, **че рискът от погрешно преброяване на броя бюлетини, когато те са били сгъвани, не може да се отстрани напълно. В широки мащаби експериментът би имал смисъл само ако изборното законодателство не допуска възможност за сгъване на бюлетината, с която се гласува.**

4. СРАВНЕНИЕ МЕЖДУ МАШИННО И РЪЧНО ПРЕБРОЯВАНЕ.

- Секция 244604028:

	Общо	Действ.	Не подкрепям	Недейств.
Ръчно	403	375	23	5
Машинно 1	402	373	23	6
Машинно 2	403	373	23	7

Както беше отбелязано, при първото преброяване една бюлетина не е отчетена. **Всички други бюлетини са преброени и отчетени по един и същ начин при първото и второто машинно преброяване.**

Разликата между машинното и ръчното преброяване се изразява в това, че **2 бюлетини, отчетени като действителни при ръчното преброяване, са отчетени като недействителни при машинното преброяване.**

Първи случай – бюлетина, в която е поставено кръстче на номер 7, но избирателят няколко пъти е маркирал вота си, за да удебели изображението. Комисията правилно я е отчела като действителна, но машината регистрира удебеляването като допълнителен символ и я отчита като недействителна.

Втори случай – бюлетина, в която машината отчита зацапване в квадратчето на номер 16 и я отчита като недействителна. Вотът е правилно поставен за номер 13 и бюлетината е действителна, както я е отчела и комисията.

- Секция 244604030:

	Общо	Действ.	Не подкрепям	Недейств.
Ръчно	357	322	28	7
Машинно 1	357	319	27	11
Машинно 2	357	318	26	13

В тази секция е регистрирана разлика при отчитането на една бюлетина между първото и второто машинно преброяване. Тя е при бюлетина, в която при откъсването на отрязъка с номера на бюлетината е откъсната ивица с дебелина 3-4 мм над перфорираната линия. При второто преброяване машината отчита този дефект като допълнителен символ и я обявява за недействителна, но при първото

преброяване я преброява като действителна. Тъй като закъсването над перфорацията е микроскопично, вероятната причина е лека разлика в позиционирането на бюлетината при сканирането ѝ, т.е., при първото преброяване машината вероятно „не е забелязала“ този микроскопичен „дефект“. При всички положения комисията правилно е приела тази бюлетина за действителна.

Извън този случай, имаме още 3 случая, при които бюлетини, отчетени при ръчното преброяване като действителни, са отчетени при машинното преброяване като недействителни:

Първи случай - бюлетина с кръстче на номер 7 и с леко зацапване на номер 2. Машината я отчита като попълнени повече от едно квадратче. Комисията правилно е преценила, че бюлетината е действителна.

Втори случай – удебелено отбелязване на номер 12, регистрирано от машината като допълнителен символ. Комисията правилно е приела, че бюлетината е действителна.

Трети случай – Кръстче на номер 12, и зацапване в полето на номер 18. Машината я отчита като попълнени повече от едно квадратче. Комисията правилно е приела, че бюлетината е действителна.

- **Секция 244604031:**

	Общо	Действ.	Не подкрепям	Недейств.
Ръчно	246	221	17	8
Машинно 1	247	220	17	10
Машинно 2	247	220	17	10

В тази секция при двете машинни преброявания е получен еднакъв резултат, но при първото преброяване една бюлетина е отчетена като празна, без отбелязан вот, а при второто преброяване същата бюлетина е отчетена отново като недействителна, но поради наличието на допълнителен символ. И тук става дума за откъсване на отрязъка от бюлетината с милиметри над перфорираната линия.

Спрямо ръчното преброяване има две различия.

Първи случай – една бюлетина (недействителна) не е преброена от комисията. Това е първият случай, в който грешката е при ръчното преброяване.

Втори случай – една бюлетина е отчетена от комисията като действителна, а при машинното преброяване е отчетена като недействителна. При тази бюлетина е отбелязан вот за номер 19, но има зацапване в полето на номер 17. Машината е отчела повече от едно попълнено квадратче. Комисията правилно е преценила, че бюлетината е действителна.

- **Секция 244604033:**

	Общо	Действ.	Не подкрепям	Недейств.
Ръчно	466	415	33	18
Машинно 1	467	416	31	20
Машинно 2	463	412	30	21

Тук при второто машинно преброяване са „изпуснати“ цели 4 бюлетини. Този въпрос вече беше коментиран. Извън това, има един случай, при който бюлетина при първото машинно преброяване е отчетена с вота „не подкрепям никого“, а при второто машинно преброяване – като недействителна. За трети път проблемът е в микроскопично откъсване на отрязъка над линията на перфорацията.

Извън този случай, има още 3 случая, при които има разлика между отчитането при ръчното и машинното преброяване.

Първи случай – една действителна бюлетина не е преброена от комисията. Това е общо вторият случай, при който машината „забелязва“ грешка на комисията при отчитането на резултата.

Втори случай – вот за номер 12, но зацапване в полето на „не подкрепям никого“. Машината отчита бюлетината като недействителна, но комисията правилно е преценила, че бюлетината е действителна.

Трети случай - не може да се опише точно кой е, защото всички други машинни отчитания на недействителност са правилни. В един от тези случаи, обаче, комисията е определила като действителна бюлетина, която е недействителна. Това е третият случай на грешка на комисията.

- **Секция 244604034:**

	Общо	Действ.	Не подкрепям	Недейств.
Ръчно	515	481	30	4
Машинно 1	514	469	28	17
Машинно 2	515	472	28	15

Има три различия между първото и второто машинно преброяване:

Първи случай – неотчетена бюлетина при първото преброяване.

Втори случай – бюлетина без втори печат, която при първото машинно преброяване е отчетена като недействителна, а при второто – като действителна. Комисията също **неправилно я е отчела като действителна**. Това е четвъртата грешка, допусната при ръчното преброяване.

Трети случай – При първото машинно преброяване бюлетина, в която има отбелязан вот за номер 15 и леко зацапване на номер 11, е отчетена като недействителна. При второто машинно преброяване същата бюлетина е отчетена

като действителен вот за номер 15, което е правилното решение. **Не е съвсем ясно защо машината прави два различни „прочита“ на една и съща бюлетина.**

Освен посоченото, между ръчното и машинно преброяване има **още девет разлики.**

Първи случай - Машината е отчела **в два случая** като допълнителен символ излизането на първия печат с около 5 мм извън квадратчето за него. Комисията правилно е отчела бюлетините като действителни с вот „не подкрепям никого“ и съответно вот за номер 17.

Втори случай - Машината е отчела **в два случая** като недействителна бюлетина, в която вотът за номер 7 е поставен извън квадратчето. Комисията е отчела тази бюлетина като действителна.

Трети случай - Машината е отчела като недействителна бюлетина с правилно отбелязан вот за номер 7 заради зацапвания на бюлетината откъм страната на печатите. Комисията правилно е отчела тази бюлетина като действителна.

Четвърти случай - Машината е отчела като недействителна бюлетина с вот за номер 13 заради зацапване на гърба на бюлетината, откъм печатите. Комисията правилно е отчела тази бюлетина като действителна.

Пети случай - Машината е отчела като недействителна бюлетина, в която има отбелязан знак V, който обаче се разпростира в полетата на номерата 12 и 13. Комисията е отчела тази бюлетина като действителен вот за номер 13, като решението ѝ е по-скоро спорно.

Шести случай - Машината е отчела като недействителна бюлетина, в която вотът за номер 13 е отбелязан чрез подчертаване на имената на кандидатите, а не чрез знак в квадратчето. В случая комисията неправилно е отчела тази бюлетина като действителна.

Седми случай - Машината е отчела като недействителна бюлетина, в която знакът хикс, поставен в квадратчето на номер 17, излиза с 2-3 мм извън квадратчето. В случая комисията правилно е отчела тази бюлетина като действителна.

При общо 22 случая на разминаване между отчитането при машинното преброяване и ръчното преброяване на бюлетините в 14 случая очевидно погрешното отчитане е при машинното преброяване, в 6 случая очевидно погрешно е отчитането при ръчното преброяване, а в 2 случая е трудно да се направи безспорна преценка. Разликите (22 от 1989) представляват 1,11% от общия брой преброени бюлетини. В останалите 98,89% отчитанията при ръчно и машинно преброяване съвпадат.